

FÖRSVARETS

FÖRUM

nr 6 • 2013

Försvarsmaktens personaltidning

Ett säkrare Afghanistan
– tack vare specialförbanden

Dubbla trettioåriga kriget
– 60 år med svenskar i Korea

Har du språköra?
– på Tolkskolan räcker det inte

FÖREBILDERNA

– möt kollegorna som
fostrar blivande kollegor

INNEHÅLL

Aktuellt: Ny medarbetarundersökning	3
Rakel nytt radiosystem för flyget	4
Hon var Obamas hedersvakt	6
Fokus: GMU-rekryternas första dag	7-10
Hkp 14 på Norrlandsturné	14-15
Miljö: Sommarens smutsigaste dyk	18
På jobbet: Hon basar över FMHRC	22-23
Till sist: ME 03 sammanfattar sin insats	26

FÖRSTASIDAN

FOTO:
ANNA NORÉN/
COMCAM

Ökade anslag men frågor kvarstår

I skrivande stund är det dagen efter att regeringen presenterat att de avser öka Försvarsmaktens anslag kommande år. När den här tidningen landar i brevlådan har man även presenterat hela budgetpropositionen och det är egentligen först då som vi kan dra alla slutsatser. Men det vi vet just i dag är att förbandsanslaget ökar stegvis fram till 2017 i syfte att stärka rekryteringen av tidvis tjänstgörande personal och för att ge bättre förutsättningar för övningar i hela Försvarsmakten.

Reformutrymmet i statsfinanserna är begränsat. Därför ska vi vara glada över att regeringen funnit en möjlighet att förstärka förbandsanslaget. Jag är övertygad om att det här sammantaget kommer att stärka, inte minst, den nationella försvarsförmågan.

Samtidigt ska vi inte blunda för att ett antal långsiktiga frågor kring Försvarsmaktens ekonomi och uppgifter kvarstår, inte minst vad gäller kostnader för materiel. De frågorna måste nu fortsatt behandlas inom ramen för försvarsberedningens arbete och inom nästa försvarsbeslut för att långsiktigt säkerställa Sveriges försvar.

Vi är, med raska steg, på väg in i oktober månad och de allra flesta av oss har jobbat en period nu efter den välbehövliga semestern.

För min del inleddes arbetsåret med att jag gick – eller snarare dansade – i tåten för Försvarsmaktens deltagande i Prideparaden. Jag gjorde det för att manifesteras alla människors lika värde. En grundbult i den demokrati som vi i Försvarsmakten – ytterst med vapenmakt – ska försvara.

I slutet av augusti kom HMS Carlskrona hem efter avslutat uppdrag i Adenviken. Ungefär samtidigt var personal ur Ångermanlands hemvärnsbataljon med i sökandet efter en försvunnen kvinna i trakterna av Omsjö och i början av september lämnade Försvarsmakten stöd till polisen i samband med president Obamas Sverigebesök. Tre tydliga exempel på att Försvarsmaktens förmågor är efterfrågade och att vi levererar med kvalitet – utomlands och här hemma. Bär med er det både i med- och motgång.

Sverker Göranson
Överbefälhavare

REDAKTIONEN

Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. kontakt: ff-red@mil.se telefon: 08-788 88 88 (Informationsstaben)

ansvarig utgivare
ERIK LAGERSTEN, informationsdirektör

Nästa manusstopp: 1 oktober 2013
Beräknad utgivningsdag: 22 oktober 2013

redaktör
DAG ENANDER
Försvarsmaktens informationsstab

grafisk formgivare
INGELA BERGSTRÖM
FMV, Grafisk produktion, Stockholm

Tryckt hos Lenanders Grafiska AB

Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. För ej beställt materiel ansvarar ej. ISSN 1100-8245

Holländsk bombövning

Inom ramen för den Europeiska Försvarsbyråns (EDA) deltog i somras ett tjugotal medarbetare från Ing 2 och LG i övningen Bison Counter, en tvåveckors C-IED-övning tillsammans med holländska, belgiska, tjeckiska och ungerska kollegor. Övningens fokus låg på att öva olika fall där motståndaren använder sig av IED, ett hot som har accelererat i till exempel Afghanistan.

– Övningstillfällen av den här karaktären måste tas tillvara. Det är svårt att kontinuerligt skapa motsvarande övningar i Sverige och att få ta del av andra

länders erfarenheter är värdefullt, säger Jonny Nilsson, ansvarig för Försvarsmaktens deltagande.

– Jag är mycket imponerad över de svenska soldaterna, specialistofficerarna och officerarna. Förutom att uppträda professionellt var de ett föredöme i att utbyta erfarenheter med andra länder, säger övningsledaren överste Bernard Wulfse.

Nästa steg för Sverige kan vara att stå som värdnation för en motsvarande övning under

2015 där även polisen och andra myndigheter kan delta.

IED = Improved Explosive Device
C-IED = Counter Improved Explosive Device; alla åtgärder som vidtas för att bekämpa IED.
IEDD = Improved Explosive Device Disposal; röjning av IED

Nästa steg i försvarslogistikens förändring

Vid årsskiftet är det dags att ännu en gång föra över uppgifter och personal inom försvarslogistiken till Försvarets materielverk, FMV. Omkring 250 personer ska i närtid svara på om de vill följa med till den nya arbetsgivaren. Militär personal som tackar nej kommer att erbjudas tjänstgöring på FMV med FM-uppdrag. Verksamhetsövergången är en del i arbetet med att förverkliga den omdaning av försvarslogistiken som regeringen

beställt. Ytterst handlar det om att 760 miljoner från logistikstödet ska frigöras till fortsatt uppbyggnad av våra förband, övningar och insatser. En sammanhållen process för materiel- och logistikförsörjning ska tas fram där Försvarsmakten och FMV:s roller som beställare och leverantör renodlas.

Vid den förra verksamhetsövergången till FMV berördes personal inom förråd, service och verkstäder. Nu har turen

kommit till lednings- och beställarfunktioner. Personal vid teknikkontoren, delar av FMLOG samt produktionsavdelningar på Högkvarteret har fått nya placeringar. Drygt 300 planeras vara kvar i Försvarsmakten och runt 250 överförs till FMV. Omstruktureringsledaren Bengt Svensson säger att alla behövs.

– För våra förband är det lika viktigt att verksamheten fungerar inom FMV som hos oss.

Text: Kristina Åstrand Bohman/
InfoS

Dags att vara uppriktigt ärlig

Nu genomförs årets medarbetarundersökning – din möjlighet att ge din syn på Försvarsmakten som arbetsplats och kunna påverka arbetsgivaren att göra den bättre.

Namnet FM Vind står för Försvarsmaktens verksamhetsindikator, men namnet ska också tolkas som att verksamhet och individ står i fokus. Det är medarbetarna som bidrar till att utveckla verksamheten och FM Vind ger en fingervisning om hur ”vindarna blåser”.

Precis som förra året kommer

undersökningen besvaras digitalt för de flesta men nytt är att den finns tillgänglig på intranätet emilia.

– Huvudpoängen med alla medarbetarundersökningar är att peka på eventuella gap mellan organisationens vision, mål och värderingar och hur vi faktiskt arbetar i praktiken, säger överste-

löjtnant Thomas Niclason, HKV LEDS INRI.

Förra året besvarade 72 procent av medarbetarna undersökningen.

– Omsättning av resultaten pågår både centralt och lokalt men att det är mycket viktigt att vi får många svar i år så att vi kan säkerställa att omsättningen är på rätt väg.

Kartläggningen lokalt har omsatts i olika åtgärdsplaner med bland annat ett betydligt

Hemvärnets nya fordon levererade

De fyra första av Grupptransportfordon-Hv, även benämnd Personbil 8 (PB 8) rullade nyligen in på Hemvärnets stridsskola, som är först att ta emot de nya bilarna. Totalt kommer Hemvärnet få drygt 400 fordon under de kommande tre åren.

Fordonet är baserat på Mercedes Sprint 316 men har kraftfullt modifierats för Hemvärnets behov.

Personbil 8 är en robust, fyrhjuldriven minibuss med plats för åtta soldater plus förare. Lastutrymmet rymmer soldaternas stridsutrustning och personliga vapen. Här finns även särskilda lådor och fack för tunga vapen, ammunition, maskeringsnät, vattendunk, verktyg och en ventilerad hundbur. En särskild, utfällbar ”landgång” underlättar för hundar att ta sig ombord det höga fordonet. Med varje bil levereras även en släpkärra för att vid behov ytterligare öka transportförmågan.

Text och foto:
Nemo Stjärnström/HvSS

ökat fokus på arbetsmiljöfrågor. Betydelsen av föregångsmannaskap som metod och grund för ett bra ledarskap framhålls av flera förband.

Årets undersökning består av cirka 90 frågor och tar en halvtimme att besvara. Undersökningen är frivillig och anonymiserad, inga individuella svar redovisas i resultatet. Resultatet från FM Vind beräknas vara klart runt i mitten av december.

Rakel nytt radiosystem för flygstridskrafterna

I somras ersattes flygvapnets 30 år gamla analoga lokala basradiosystem med det IP-baserade nationella kommunikationssystemet Rakel, benämndt Markradio flygvapnet.

– Övergången underlättar såväl kommunikation mellan flygplatser som samarbete mellan olika samhällsviktiga funktioner, säger Peter Forslund, projektledare för införandet.

Införandet har drivits gemensamt av Försvarsmakten och Försvarets materielverk och är ett resultat av ett långtgående samarbete mellan ett antal myndigheter och industrin. I utredningen inför val av systemlösning analyserades ett flertal olika alternativ där både teknisk lösning och ägandeskap av systemet var viktiga aspekter. Valet föll till slut på det nationella krishanterings-systemet Rakel som ägs av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB.

Anledningen till detta var, förutom att systemet uppfyllde Försvarsmaktens högt ställda tekniska krav, att det även gav en möjlighet till enkel samverkan mellan flygstridskrafterna och andra samhällsviktiga funktioner såsom räddningstjänst, polis och sjukvård. Rakelsystemet medger även en effektivare kommunikation genom att i

större utsträckning kunna skräddarsy nät efter användarnas behov. I samarbete med MSB och industrin utarbetades en systemlösning med en funktionell tillgänglighet på 99,998 % som klarar gällande flygsäkerhetskrav. Systemet har driftgodkänts av Transportstyrelsen.

I införandet ingår också driftsättning av hand- och fordonsmonterade radioapparater. Totalt omfattar införandet cirka 3 000 radioapparater. Den nya systemlösningen med Markradio flygvapnet införs på samtliga militära flygplatser.

– Det är unikt att Försvarsmakten väljer att gå in i ett system som vi själva inte äger eller opererar men tack vare den avancerade systemlösningen som garanterar uppfyllt kravbild kan detta göras utan problem. Tidigare kunde ingen samverkan ske mellan de olika flygplatserna via markradio. Med det nya systemet kan förutom detta även samordning med andra samhällsviktiga funktioner uppnås. Dessutom erbjuds ett brett spektra av funktioner som positionering, statusmeddelanden och prioritering mellan samtal, säger Peter Forslund.

Text: Dag Enander/InfoS
Foto: Hans Björkman/Hkpfj

Lyckat CBRN-symposium i Stockholm

I början av juni hölls ett internationellt symposium om skydd mot kemiska och biologiska stridsmedel i Stockholm. Syftet: att skapa ett gränsöverskridande forum för ömsesidigt utbyte av information i ämnet.

– För mig som jobbar med ämnet dagligdags var det en väldigt bra konferens, säger fanjunkare Erik Springer på Totalförsvarets skyddscentrum i Umeå.

För elfte gången hölls symposiet om skydd mot kemiska och biologiska stridsmedel, vilket genomförs vart tredje år. Den här gången stod nio svenska myndigheter och Utrikesdepartementet som värdar under ordförandeskap av Lena Norlander från Försvarets forskningsinstitut, FOI. På plats för att ta del av det allra senaste inom ämnes-

området fanns cirka 700 delegater från drygt 30 länder och drygt 55 kommersiella utställare.

Och en av Försvarsmaktens talare var Erik Springer.

– Att få se utrustning som är i kommande och höra bra föredrag som är aktuella också för mig på gruppnivå gjorde det till några väldigt bra dagar.

Eriks föredrag handlade främst om hans upplevelser från Afghanistan, där han ingick i ett Weapons Intelligence Team och arbetet med att kunna säkra bevis vid en CBRN-händelse.

Text och foto: Wilhelm Gulbrand/Info SkyddC

Försvarsmakten – nu med klimatintyg

Godstågsföretaget Green Cargo har sedan 2003 delat ut intyg till företag som vill ha ett kvitto på att de valt transportlösningar med låg miljöpåverkan. Nyligen fick Försvarsmakten ett intyg, då de transportlösningar som Försvarsmakten väljer hos Green Cargo understiger ett utsläpp med maximalt 10 gram koldioxid per nettotonkilometer.

– Det är ett kvitto på att

Försvarsmakten prioriterar klimatsmarta transporter, sa Green Cargos vd Jan Kilström som delade ut intyget till Håkan Lundgren på Försvarsmaktens Transportkontor och Försvarsmaktens miljöchef Arne Wessner.

SÅ BLEV ESKIL PRIO

Har du legat sömnlös över Prio och funderat på hur det ryktbara affärssystemet fått sitt namn? Från början skulle det heta Eskil, då ÖB beslutade starta projektet den 12 juni 2003 – och då har Eskil namnsdag. "Inte helt lyckat" ansåg dock projektets kommunikationsguru då namnet lät som en manöver, med definierat start och slut. Istället skulle namnet signalera angelägenhet, viktighet – alltså något prioriterat. Nu har Prio hetat som det gjort i snart tio år och lär fortsätta heta som det gör.

Miljontals vapen på drift

På 1990-talet sågs den i Bosnien. De senaste åren har den varit verksam i Afghanistan och snart kan den vara på väg till Mali – en av miljoner okontrollerade AK-47:or. Men det är inte bara världens vanligaste eldhandvapen som är problemet. Uppskattningsvis finns det 650 miljoner okontrollerade SALW (Small Arms and Light Weapons) i världen, vapen som utgör ett hot för bland annat Försvarsmaktens anställda i internationell tjänst.

– I FN har sakområdet SALW funnits på agendan de senaste 15 åren. Tillgången på SALW är en central faktor före, under och efter en konflikt, säger Erik Lindmark, sakkunnig för SALW-frågor vid Försvarsmaktens rustningskontrollfunktion.

Därför bedriver Försvarsmakten viss operativ verksamhet inom området, bland annat så har instruktörer de senaste två åren besökt länder i Östafrika för att bistå med kunskap. Erik själv besökte i våras Moldavien

för att se hur de förvarar och kontrollerar sitt vapen- och ammunitionsinnehav vid olika förrådsplatser.

– Vi kan aktivt uppmuntra eller mer passivt stödja länder med begränsad förmåga att kontrollera sitt innehav. På så sätt minskar risken för illegala transfereringar samtidigt som vi bidrar till kapacitetsuppbyggnad av kontrollen i andra länder.

Åren efter Sovjetunionens kollaps innebar att stora mängder vapen och ammunition spreds okontrollerat. Bara i Ukraina efterlämnade Röda Armén två miljoner eldhandvapen och sju miljoner ton ammunition.

– Hur mycket av det som finns kvar är svårt att veta. Sannolikt har stora mängder hamnat i konfliktvärldar runt om i världen. Översikt är ett stort problem. Vi vet egentligen inte heller vad som hänt med de

60 000 AK-47:or som vi skänkte till baltstaterna på 1990-talet. Bara att de egentligen aldrig använts, säger Erik Lindmark.

Text: Dag Enander/InfoS
Foto: Wikicommons

FAKTA SALW

- Definitionen omfattar alla typer av eldhandvapen, alla vapensystem som kräver servis på upp till tre man och eldrörssystem på upp till 100 millimeter.
- Varje dag dödas 1 500 människor av SALW.
- Ungefär 75 miljoner AK-47:or har tillverkats. Priset på en AK-47:a i Afrika har sedan 1980-talet legat på 200 dollar. I Mellanöstern kan samma vapen kosta fem gånger så mycket.

CITATET

”Varför jag går i Prideparaden? Jag gör som alla andra, jag visar att det är viktigt med människors lika värde. Vi söker människor med kompetens i jobbet, inte någon speciell hudfärg, religion eller sexuell läggning.”

ÖB Sverker Göranson till AB

TRE SVARAR

Sedan flera år tillbaka medverkar Försvarsmakten på Pride. Varför är det viktigt att du är här som representant för ditt förband?

– Som chef och ledare för en relativt stor personell organisation vill jag i handling stödja Försvarsmaktens arbete i frågan.

Jan Demarkesse, chef SkyddC

– Två skäl. Jag och min HR-chef vill lära oss mer om HBTQ-frågor. Det andra skälet är att jag har medarbetare som i flera år engagerat sig och arbetat med Pride. Därför ville jag träffa dem i den miljön och dela deras kunskap. I min roll som arbetsgivarföreträdare måste jag veta hur vi attraherar den här gruppen av människor.

Thomas Nilsson, regementschef LedR

– Vill vi visa föremannskap, borde alla regementschefer eller deras företrädare vara här. Det ger efterföljarskap ute på förbanden. Tyvärr är allt för många förband inte representerade här i dag.

Glenn Makenzius, verksamhetsutvecklingschef LSS

PÅ NY POST

Brigadgeneral **Roland Ekenberg** förlängs i nuvarande befattning som Rikshemvärnschef tills vidare, dock längst till 30 juni 2015.

Överste **Hans Granlund** placeras som svensk representant vid USA Nato Allied Command Transformation HQ ACT samt US Joint Staff US JCS J6/J7 (f.d. US JFCOM), i Norfolk, Virginia preliminärt till och med 1 juli 2016.

Försvarsmakten konstituerar överstelöjtnant **Christer Olsson** till överste under tjänstgöringen som försvarsattaché i Brasília, Brasilien, under tiden 1 augusti 2013 till 31 juli 2016.

Försvarsmakten placerar överste **Mats Andersson** som projektledare för PG Bok 2 administrativt dubbelbemannad vid PERS PERSPLAN/HKV till och med 31 december 2013.

Försvarsmakten placerar kommandör **Håkan Rugeland** till förfogande hos C PROD MTRL vid HKV tills vidare, dock längst till den 31 september 2018.

Kommandör **Fredrik Norrby** ställs till Försvarsdepartementets förfogande som rådgivare från 1 oktober 2013 tills vidare, dock längst till 31 december 2016.

Kommandör **Anders Järn** ställs till FXM förfogande som militärsakkunnig från 1 oktober 2013 tills vidare, dock längst till 30 september 2016.

Försvarsmakten placerar överste **Dag Liden** som chef vid K 3 tills vidare, dock längst till och med 31 december 2017.

Försvarsmakten placerar överste **Gustaf Fahl** som chef vid MSS tills vidare, dock längst till och med 31 december 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Patrik Ahlgren** som chef vid ING 2 tills vidare, dock längst till och med 31 december 2017.

Överste **Ola Truedsson** placeras som C PROD MARIN, tillika Försvarsmaktens redare tills vidare, dock längst till och med 31 december 2017. Vid tillträde på befattningen befordras Ola Truedsson till brigadgeneral.

Överste **Lars Träff** placeras som C PROD INFRA, från 1 oktober 2013 tills vidare, dock längst till 31 december 2017.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Jens Ribstrand** som tjänsteförrättande chef för Amf 1 och garnisonschef för Haninge garnison under tiden 9 september 2013 till 23 januari 2014.

Försvarsmakten placerar överste **Per Gunnar Persson** som logistikofficer vid FMLOG till C FMLOG förfogande preliminärt till och med 30 april 2016.

”Han kollade in oss och såg nöjd ut”

Hallå där korpral Annika Mickelsson, Livkompaniets fjärde pluton på Livgardet. Du ingick i hedersvakten vid Stockholms slott när president Barack Obama var på Sverigebesök. Hur var det?

– Det här är det största jag har varit med om under min tid på Livkompaniet och det var ett riktigt hedersuppdrag. Det är världens mäktigaste man och vi fick stå och välkomna honom när han kom till slottet. Särskilt kul är det ju för att vi är kungens förband och att det var vi som fick vara på plats.

Presidentlimousinen 'The Beast' anländer till Stockholms slott.

Hur länge innan fick du veta att du skulle vara med?

– Vi fick reda på det väldigt snabbt inpå men vi arbetar ju med dessa saker hela tiden. Vi är drillade i exercis och vi ligger redan på en hög nivå.

Nervöst?

– Nervös är fel ord, jag såg bara fram emot det väldigt mycket. Visst var jag lite spänd men det var bara glädje hela dagen och jag känner mig stolt över att ha fått vara med.

Hur nära världens mäktigaste man var du?

– Ungefär en halvmeter. Han passerade förbi oss tillsammans med kungen när vi stod i trappan upp till representationsvåningen på inre borggården.

Pratade han med er?

– Nej men han kollade noggrant på var och en av oss och han såg väldigt nöjd ut, både när han passerade uppför trappan och när han gick nedför den. Även kungen och drottningen såg glada ut och det tog nog några minuter innan hela det stora följet hade hunnit passera förbi oss där på trappan.

Något annat kul att berätta från erfarenheten?

– Vi pratade om händelsen efteråt. Vår plutonchef och chefen för Livgardet var jättenöjda och det var även alla soldater. Jag kände att vi fick positiv respons från cheferna för att vi har gjort ett bra jobb.

Hur ska det här kunna toppas?

– Jag var med på både kronprinsessans och prinsessans bröllop så det är väl om det skulle bli ett tredje kungligt bröllop. I så fall har jag varit med på samtliga kungabarnens bröllop.

TEXT: ANNIKA GUSTAFSSON/LG

FOTO: ULLA-LENA AHLSTEN/HOVET OCH PRIVAT

Foto: Anders Sjödén

FÖRSVARSMAKTENS BIDRAG VID PRESIDENTBESÖKET

Vid president Barack Obamas besök lämnade Försvarsmakten stöd till Polisen. Stödet omfattade enheter från 1:a CBRN-kompaniet från SkyddC i Umeå som placerade ut sensorer för att kunna detektera eventuellt farliga ämnen.

Vidare genomfördes luftrumsövervakning med fasta radarstationer samt enheter från 61:a luftvärnsbataljonen från LV 6 i Halmstad, som grupperade mobila radarstationer. Ett tredje område där stöd gavs var bombsök på Arlanda.

Bombsöksverksamheten utfördes av enheter från 21:a Ingenjörsbataljonen från Ing 2 i Eksjö. Samtliga dessa enheter utgör resurser av unikt slag som Polisen inte själva förfogar över. En stabsenhet från Militärregion Mitt ledde de militära markoperativa förbanden samt var Polisens samverkanspart. 7:e Lätta Skyttebataljonen från Livgardet avdelade resurser för att bevaka de grupperade enheterna. De stödjande enheterna upptäckte inte några hot mot president Obamas besök.

Under perioden har Försvarsmakten även haft en utökad närvaro i luftrummet samt på svenskt sjöterritorium. Luftoperationen skedde i nära samverkan med ansvariga myndigheter. Försvarsmakten använde stridsflyg, radarövervakningsflygplan och helikoptrar samt hade en utökad ledning av dessa enheter. Vidare förstärktes övervakningen av sjöterritoriet. Ingripande mot flyg som felaktigt befunnit sig i restriktionsområdet har skett vid ett fåtal tillfällen och på ett för alla parter lugnt och kontrollerat sätt.

Försvarsmakten identifierade inte någon särskilt ökad militär aktivitet under perioden.

Förberedda föredömen

Förvirrade och helt utan koll på läget.

Det är 122 GMU-rekryters första dag i Försvarsmakten, men de är i goda händer. Möt kollegorna som ska forma blivande kollegor.

”På lämpligaste sätt, på ett led. Följ mig!”. I otakt och i civila kläder följer det som ska bli tredje GMU-pluton på Amfibieregementet sitt befäl ner mot logementet.

Tre minuters avlastning, sedan lunch i 30 minuter.

– Just nu är allt nytt och främmande för dem. En av våra största utmaningar är att ge dem en bra bild av Försvarsmakten och vårt uppdrag. Många vet inte ett dugg om Försvarsmakten, deras uppfattning baseras delvis på amerikanska krigsfilmer och gamla lumpenhistorier. I dag tar de första stegen in i ett

yrke. Hur långt de kan gå kommer vi tillsammans upptäcka, säger löjtnant Michael Brosved.

Det är hans första GMU-kull – ”men jag har klämt några värnpliktskullar” – och han ser fram emot att få utbilda rekryterna.

– Den stora skillnaden från värnpliktstiden är att de som är här nu är här frivilligt. De kan sluta precis när som helst. Vi måste coacha dem, inte curla dem. Målet är att ha en grupp självtänkare som jobbar tillsammans.

Vid förrådet hämtar rekryterna ut all

sin utrustning packat i tre bärsäckar, persedelpåse och stridsäck. När allt ska bäras ner till logementet märks snabbt vilka som fjällvandrat eller backpackat – och därmed burit både smart och tungt. Andra förlitar sig på armarnas råstyrka. Under promenaden hamnar några rekryter efter. Andra har redan ställt upp dig utanför logementet, synligt stolta över att just de löst första uppgiften. Den prestigen tar en instruktör snabbt ur dem.

– Spring och hjälp era kamrater! Ni har inte löst en uppgift förrän alla i gruppen har löst den!

LÅNGA, KORTA, YNGRE, ÄLDRE. Oavsett vilket så är den första dagen under grundläggande militär utbildning en dag fylld av intryck, förvirring och svett.

FOTNOT: En av rekryterna som ryckte in på Amf 1 var Frida Ahlin, som gjorde GMU-testerna i Försvarets forum nummer 3, 2013. Hon fick dock avbryta utbildningen av medicinska skäl. I samma reportage testades också Carl Ask och Jeffrey Ahlström – Carl blev antagen men valde ett civilt jobb, medan Jeffrey inte skickade in sina gymnasiebetyg och därmed inte uppfyllde kraven.

Andreas Martis är ställföreträdande kompanichef och menar att det finns en mentalitetsskillnad mellan dagens rekryter och de som ryckte in för tio år sedan.

– I dag är de mycket större individer och mer fokuserade på sig själva och vad de ska bli. Det är en spegling av samhället i stort, säger han.

En annan skillnad är att betydligt fler kvinnor söker och antas till GMU än på värnpliktstiden: i årets GMU omgång 4 är 20 procent kvinnor. Och flera av rekryternas instruktörer är kvinnor.

En av dem är förste sergeant Maja Axelsson, som tar sig an sin första GMU-kull.

– Vi har snackat mycket inför inryckningen om hur vi ska jobba. Målet är att

vara hårda men rättvisa. Och det ska inte vara som när jag gjorde värnplikten, då fanns det tid att "dumöva" in saker. Nu har vi bara 12 veckor på oss är lära dem det de måste kunna.

– Det ska bli kul att få utbilda de som ska bli blivande kollegor under grundkurs Amfibie, säger instruktören och vicekorpralen Gabriella Dannberg.

"Vit socka över stålgrå. Känga modell 90 sommar, som ser ut såhär. Tid till förfogande 15 minuter. Utgå!". Första uppställningen i uniform minns de flesta.

Likaså den totala förvirringen över hur man sätter på sig en uniform.

– Chansen att alla på plutonen ställer upp igen korrekt klädda? Högst 50 procent. De har troligen fått på sig rätt saker men glömt att knäppa fickor, slejfar och

jackor, säger en instruktör medan rekryterna åter ställer upp.

Redan första dagen finns det säkert några som funderar på att hoppa av GMU. Förra året slutade 18 procent av alla rekryter självmant under GMU, en siffra som Försvarmakten ständigt jobbar med att få ner. Bland annat ska alla rekryter ha ett enskilt samtal med sin chef under första veckan, där rekrytens tankar kring utbildningen ventileras.

Utanför logementet står Michael Brosved och diskuterar avhoppssproblematiken med förste sergeant Erik Lindh, både ställföreträdande plutonchefer för varsin GMU-pluton.

– Jag tror vi kommer se färre avhopp än 18 procent bland de här rekryterna. De är bättre informerade om vad GMU inne-

bär än sina föregångare och har sökt sig hit. Jag hoppas på maximalt tio procent avhopp, säger Michael Brosved.

– Nej, jag tror tyvärr att avhoppet kommer bli större, säger kollegan Erik.

En sak är de dock överens om: Det går inte att vända den som bestämt sig för att hoppa av GMU.

– Den som ligger och gråter på nätterna är på fel ställe. Men vi kan kanske vända den som vacklar, som tvivlar. Det är en av många utmaningar de kommande veckorna, säger Michael Brosved.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS
FOTO: ANNA NORÉN/COMCAM

JÄVLARANAMMA. Att bära all utrustning till logementet klarar en del med hjälp av muskelkraft. Andra behöver pannben.

Röster från leden

Har du några konkreta förbättringsförslag på GMU-utbildningen och vad vet rekryterna egentligen om Försvarsmakten innan de rycker in?

– Vi skulle behöva omfördela tid från grupputveckling till soldatkunskap, till exempel hur man använder karta och kompass. Grupputvecklingen kan vi fokusera på senare. När det gäller kunskap om Försvarsmakten och samhället i övrigt saknar i vissa fall rekryterna grundläggande kunskaper. De behöver mer samhällskunskap helt enkelt.

Daniel Ridell, instruktör 22.flygbaskompaniet, F 7

Motsvarar GMU-utbildningen dina förväntningar än så länge?

– Helheten känns bra, men det kunde vara tuffare rent fysiskt.

Anton Olsson, F 7

– Jag trodde det skulle vara mer fysiskt krävande. Men uppdelningen är bra och det är lätt att följa med i utbildningen.

Magnus Hammargren, F 7

Foto: John Lidman/F 7

Vad har varit roligast den första GMU-tiden?

– Vapentjänsten, att skjuta med AK5:an. En upplevelse som man inte har varit med om innan.

Olof Persson, FöMedC

– Det intressanta i att hamna i en situation med nya människor där det ställs höga psykiska och fysiska krav. Roligt att vi kan ta oss igenom det tillsammans.

Anna Wallroth, FöMedC

Har du några konkreta förbättringsförslag på GMU-utbildningen?

– Utbildningen skulle inte spreta så mycket, nu är det för många olika moment. Istället skulle man fokusera på soldats färdigheter och grupps färdigheter.

Och vad bör rekryterna veta om Försvarsmakten innan de rycker in?

– Om vad det innebär att göra GMU, att det är belastande och jobbigt. Sedan behövs ökad kunskap i befälslagen om vad GMU innebär.

Fänrik Ola Bengtsson, FöMedC

Foto: Ali Ravan/MöMedC

Vad har varit svårast att vänja sig vid den första GMU-tiden? Och vad har varit tuffast?

– Själva disciplinen, hur man står, klär sig och allt annat. Tuffast var när vi i 30 graders värme skulle genomföra olika moment med full utrustning och stridsvästen på.

Edvin Bringner, Ing 2

– Hela det militära tänket, disciplinen och att hålla reda på allt, allas grejer ser ju likadana ut. Sedan är det lite svårt att ta in att någon annan ska bestämma vad och hur jag ska göra saker, man har ju vant sig vid att klara sig själv i och med att det var ett tag sedan man flyttade hemifrån. Tuffast? Jag håller med Edvin.

Lizette Nilsson, Ing 2

Hur står sig den här GMU-kullen mot tidigare kullar?

– Många är väl förberedda och fast beslutna att genomföra GMU. Många har en god uppfattning om vad Försvarsmakten står för men få vet vad de ger sig in på. Att vi får ytterligare en utbildningsvecka från och med nästa år är ett steg åt rätt riktning då den höga utbildningstakten är en belastning på både plutonsbefäl och på rekryterna.

Kapten Mattias Gleisner, plutonchef GMU, Ing 2

Foto: Maddelena Lago/Ing 2

MÖSSPÅTAGNING.

TUNGT LASTAD.

UPPACKNING.

TOLKNING I INDISKA OCEANEN. Ablahad Ladho på plats under ME 03.

Värsta plugget – bakom myterna på Tolkskolan

Brutalt studietempo, gräddfil för internatskoleelever och hemliga uppdrag. Kring Försvarets Tolkskola i Uppsala finns det en rad rykten.

Så vilka stämmer?

– En stor del är sägner men det finns sanningar, säger skolchefen Richard Boman.

Memorera 250 glosor på språket zulu så snabbt som möjligt.

Återge sedan 50 av glosorna, slumpvist utvalda – med alla rätt.

Då har du klarat det första anlagstestet i antagningen till Tolkskolan vid Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum i Uppsala.

– Men det är inte alltid zulu. Ibland är det ett påhittat språk, testet är till för att se hur snabbt personen kan lära sig något från noll, säger lektorn och tjänsteförordande chef för språksektionen Ablahad Lahdo.

För här gäller det att skaffa sig kunskap så snabbt som möjligt i ett främmande språk. Från värnpliktstidens möjlighet att ta in stora kullar med potentiella tolkar där upp emot hälften inte klarade kraven till dagens specialistofficersutbildning för reservofficerare. Höstens kull består av 13 personer och därmed är varje elev värdefull för Försvarsmakten. Utbildningskraven har dock inte sänkts utan cirka 20 procent av eleverna klarar inte utbildningen.

– Om det är en myt att studiekraven här är hårda så stämmer den myten, säger Richard Boman, som ofta ser flitens lampa lysa i klassrummen sena kvällar och helger.

TUFFT TEMPO. Tretton nya elever har just börjat på Tolkskolan och studierna bedrivs stenhårt från första stund.

Och det räcker inte alltid, berättar kollegan och språklektorn Liza Noor.

– Förra året hade vi en elev som inte kände att han hade tid att åka hem över jul, så jag bjöd in honom på middag på julafton. Sen åkte han tillbaka till Tolkskolan på kvällen för att plugga, säger hon.

Tolk - eller tolk?

I Försvarsmakten skiljer man på tre olika kategorier av tolkar: lokaltolk, språktolk och militärtolk. Lokaltolkar anställs i insatsområdet och säkerhets-

Liza Noor

prövas på plats, men osäkerheten kan vara betydande kring om de också har andra uppdragsgivare. Språktolkar är svenska medborgare och bor i Sverige, talar det aktuella efterfrågade språket, säkerhetskontrolleras här och får en utbildning på fyra till sex veckor före insats. Ändå kan deras vid första anblicken goda språkkunskaper ha stora brister.

– Ofta talar de en vad vi kallar en köksversion av det aktuella språket. De pra-

tar det flytande men med ett grunt ordförråd och därmed begränsad förståelse. Det kan få betydande konsekvenser på plats, säger Ablahad Lahdo.

Utbildningen till Militärtolk SOU/R (Specialistofficersutbildning med inriktning mot reservofficer) löper över tre terminer och följer i stort en ordinär specialistofficersutbildning. De säkerhetskontrolleras och kvalitetssäkras, är utbildade i tolkningsteknik och har omfattande träning i kulturell förståelse.

– Därför är det stor skillnad mellan tolkkategorierna, deras kompetenser och säkerhetsnivåer, säger Richard Boman.

Språkkompetensen hos tolkarna mäts med Natostandarden Stanag 6001 på en

”Vi var 52 som ryckte in. 29 gick ut.”

Många – ett tusental – elever har passerat igenom Tolkskolan. Här är fem forna elever och deras största minne från tiden vid Tolkskolan.

”Det viktigaste jag lärde mig var att det finns många som är mycket snabbare i huvudet än jag. Det hade jag inte trott innan, och det var ganska bra att få det klart för sig och lära sig att acceptera det. I dag är ryskan knackig, men i somras reste jag och min fru med bil i Ukraina. Och då var även den knackigaste ryska väldigt bra att ha.”

Göran Lambertz, justitieråd i HD. Värnpliktig 1971-72.

”Första morgonen konstaterade huvudläraren i ryska Jan Erik Walter att året skulle bli tufft men att vi skulle veta att ’ni klarar 10 gånger mer än vad ni själva tror och 100 gånger mer än vad era mammor tror’. Det har jag burit med mig sedan dess, speciellt när jag ställts inför svåra situationer.”

Mikael Stöhr, vd och koncernchef Coor Service Management. Värnpliktig 1989-90.

femgradig skala, där ett ungefär motsvarar basal turistnivå medan nivå fem är expertkunskaper på akademisk nivå, närmast omöjligt att lära sig som andra språk.

– Färdigutbildade militärtolkar ska hamna på mellan 2,5 till 3 enligt Stanag, säger Richard Boman.

Men språket är inte allt. Nästan lika viktig är den kulturella förståelsen för de områden där språken talas. Därför utbildas militärtolkarna i familjens struktur, sociala företeelser i samhället med mera. Och det finns ett ”kuddrum” på Tolkskolan, möblerat för att i största möjliga mån påminna om hur det kan se ut hos en bygdste i Afghanistan eller någonstans i Mellanöstern. Här dricks te

Richard Boman

”Framsta minnet är naturligtvis Adjunkten med stort A, Sigvard ”Sigge” Lindqvist. Hans frustande språkglädje parad med en pedagogik från Attila Hunnerkungens dagar är något som man inte kan förtränga. Det har gett mig stor nytta genom livet, eftersom jag kom att se framtida utmaningar – intellektuella såväl som arbetsmässiga – som bagateller i förhållande till Siggas drill.”

Klas Eklund, seniorkonstater SEB. Värnpliktig 1971-72.

och förs samtal med inhyrda figuranter med dari eller arabiska som modersmål. Och figuranterna har ofta en för militärtolkarna hemlig agenda, till exempel att vara mer fysiska än vad svenskar kanske är vana vid – något som blev tydligt när en figurant hela tiden la handen på en militärtolkelevs ben under samtalet.

– Till slut halvstod eleven upptryngd i ett hörn av rummet, märkbart obekvämt med situationen. Efteråt pratade vi såklart om hur man bör uppträda, säger Ablahad Lahdo med ett skratt.

Under sista terminen åker eleverna på studieresor till exempel Kairo och Moskva för att öva på att leva i den miljö man ska verka i.

Tidigare kom en representativt sett stor del av eleverna från internatskolor. Så ser det inte ut i dag. Istället är det en annan grupp potentiella elever som man vill nå.

– Alla språkintresserade svenska medborgare är intressanta för oss, men alla har vi inte riktigt nått ut till än. Intresset för att läsa vid Tolkskolan är fortfarande stort men urvalet är mindre nu än under värnplikstiden. Och det finns inte någon åldersgräns för att söka till militärtolk. Det finns en kravprofil och alla som klarar den är välkomna att söka, säger Richard Boman.

**TEXT: DAG ENANDER/INFOS
FOTO: ALEXANDER KARLSSON
OCH ANNA NORÉN/COMCAM**

Foto: Sara McKay

”Kriget är över för er del, Ivanov!”

Jag minns det rasande tempot i utbildningen. Vi skulle vara kapabla att hålla fängföror på ryska efter ett halvår. Detta häpnadsväckande resultat åstadkoms med ålderdomliga pedagogiska metoder, byggda på skräck. Skolan tog in dubbelt så många varje år som man egentligen ville utbilda och ställde rekryterna, bortskämda primusar från landets gymnasier, mot varandra i en skningslös utslagningstävlan. Den som tre veckor i följd hamnade under det röda strecket på den så kallade hetslistan över provresultaten i ryska fick sluta och sändes till sin andrahandsuttagning, vanligen i 19 i Boden, en fruktad adress. Beslutet kungjordes inte för eleverna på annat sätt än att man en morgon fann olyckliges säng utburen i korridoren med blodgruppskortet ovanpå.

Då visste man att man aldrig skulle återse honom.

Jag minns förhörsövningarna, där vi turades om att spela den snälle och den stygge förhörsledaren (den snälle bjöd på cigaretter) eller likt amatörskådespelare på en sommar-teater med varierande talang uppförde våra hastigt inlästa fängroller. Vi fick lära oss att aldrig ställa ledande frågor och att behålla initiativet i samtalet utan att komma med tomma hot. Jag minns de härliga standardreplikerna ”Kriget är slut för er del, Ivanov!” och ”Ingen kräver av er att ni ska förråda ert fosterland.”

Vad jag har för nytta av lärdomarna från Tolkskolan idag? Förhörs-tekniken är väl inte utan vidare tillämpbar i det mänskliga umgänget, men risken var en erövring av bestående värde. Den är mig fortfarande till hjälp i min läsning av Nobelkandidater. Under mina år som Akademiens ständige sekreterare hade jag faktiskt också nytta av kunskaperna i underrättelse- och säkerhetsarbete när jag skulle skärpa sekretessen och täta besvärande läckor i organisationen.

Horace Engdahl, författare och ledamot av Svenska Akademien. Värnpliktig 1967-68.

”Dagen vi gick till marketenteriet och såg att Tolkskolan var på löpsedlarna. De omtalade förhörsövningarna hade ställts in och nu kunde hela Sverige läsa varför. En av tolkeleverna som skulle ha förhört mig om övningarna fortsatt som normalt - förstaårskullen blev förhörda av de tolkar som låg inne andra sommaren - blev för övrigt sedan chefredaktör på Expressen, Otto Sjöberg.”

Mats Larsson, utrikesredaktör Expressen. Värnpliktig 1986-87.

Ny helikopter på Norrlandsturné

Nyligen fick helikopterskvadronerna i Luleå och Ronneby också känna vinddraget från Helikopter 14. Dessutom besöktes I 19, F 21 och Jägarbataljonen i Arvidsjaur. – Jag har hört mycket konstigt om Helikopter 14. Nu tror jag att den kan bli ett mycket bra tillskott till vår verksamhet, säger löjtnant Martin Erks, chef för 32:a Bergsjägerplutonen.

Skvadronerna i Luleå och Ronneby som från och med nästa år börjar ta emot en ny version av NH90-helikoptrarna, i Sverige kallad HKP14, fick under två veckor vardera turas om att operera de helikoptrar som sedan några år är baserade i Linköping.

Basväxlingen hade två huvudsyften. Dels att personalen i Luleå och Ronneby skulle få en känsla för vad som behöver göras för att kunna ta emot helikoptrarna permanent, dels att de besättningar därifrån som har fått flyga HKP14 i Linköping skulle få komma hem, om än tillfälligt. I två veckor besökte två HKP14 Kallax flygplats och Första helikopterskvadronen.

– På två veckor hann vi med 38 övningspass. Vi har övat formationsflygning i rote, konturflygning (lågflygning), fjällflygning och landning på tillfälliga platser, säger piloten Magnus Carlsson.

Ett exempel på det sistnämnda var när man besökte I 19/Kirunagruppen, I 19 i Boden, F 21 i Luleå och Jägarbataljonen i Arvidsjaur. Samtliga är förband som man i framtiden ska stödja och intresset var stort när "framtiden" kom på oväntat besök.

– För oss på Bergsplutonen skulle en helikopter med möjlighet att fira fastrope, genomföra vinschning, räddning, trupptransport samt materieltransport verkligen underlätta vårt arbete. Eftersom terrängen ofta är svårframkomlig så är helikoptern oerhört viktig

för oss kopplat till säkerhet, förflyttning samt underhåll, säger Martin Erks.

Han har erfarenhet av ett antal helikoptrar, både militära och civila.

– Jag hade hört många konstiga rykten om Helikopter 14. Bland annat att den skulle ha svårt att landa på annat än plan hårdgjord yta. Nu fick jag alla mina frågor besvarade och tror att det kan bli ett mycket bra tillskott och stöd till vår verksamhet på Bergsplutonen och Jägarbataljonen.

Sedan 2011 är det fyra helikoptrar i

den grundläggande versionen, Basic, som flugit på Helikopterflottiljen i Linköping. Förra året passerades över 500 flygtimmar med systemet och i år beräknas den siffran öka med ytterligare ett par hundra timmar, med samma antal helikoptrar. Ökningen beror på att HKP14 fungerar bra och antalet utbildade besättningar ökar.

Senare i år levereras den första maskinen i nästa generation HKP14 kallad IM, som står för International

Mission. De har bland annat mjukvaru-uppdateringar med en väderradar och kartdataunderlag. Bland hårdvara finns vinschen nu monterad och den bakre lastrampen kan öppnas. För att kunna användas utomlands om så behövs är också egenskyddet förbättrat i jämförelse med den tidigare versionen. Först ut att få den nya versionen är Tredje helikopterskvadronen i Ronneby. Av de totalt arton beställda helikoptrarna kommer Första och Tredje skvadronen att få nio vardera.

TEXT: LASSE JANSSON/HKPELJ

FOTO: MAGNUS CARLSSON/HKPELJ

Löjtnant Martin Erks hoppas på att i större utsträckning än tidigare få samöva med Helikopterflottiljen och den nya HKP14. Här tillsammans med tekniker Lars Nilsson ur besättningen.

FAKTA HKP 14

Maxhastighet: 175 knop (320km/h)

Marschhastighet: 158 knop (290km/h)

Max flygtid: 3,5 timmar

Motor: 2 st RTM322

Hjälpaggregat: 1st APU

Passagerare: upp till 20 sittande eller ca 10 soldater med utrustning.

Max startvikt: 11 000 kg

Tomvikt: 6 600-7 900 kg

Tillverkare/Civilt namn: NH-Industries Eurocopter NH90 2 x 2 400hk

Utrustning: "Fly-by-wire" styrsystem, helikopterskrov helt i komposit Full Glass-cockpit, AIS-transponder, IFF-mode 4, digital karta som är integrerad med helikopter- och ledningssystem, integrerad GSM-telefon, positionssystem med DGPS, GPS och IRS (lasergyron), möjlighet till inspelning av talkommunikation, sensorinformation, ledningskonsoll (taktisk, ubåtsjakt)

Besättning: 2 st piloter och 1-2 st färdmekaniker/lastmästare

Världsrekord i VAPENVILA

Sedan sextio år råder ett bräckligt vapenstillestånd på Koreahalvön.

Lika länge har Sverige haft militär närvaro i form av Neutral Nations Supervisory Commission (NNSC).

– Läget är spänt. Ett av misstag avlossat skott kan bli ödesdigert, säger konteramiral Anders Grenstad, chef för den svenska delegationen i NNSC.

Den 27 juli var det sextio år sedan vapenstilleståndet efter Koreakriget skrevs under i byn Panmunjom, något som högtidlighölls med olika ceremonier på båda sidorna. En som deltog var Anders Grenstad, som också har sin arbetsplats i där, i den 24 mil långa de-militariserade zonen mellan länderna.

– Zonen utgörs av två kilometer norr och syd om gränslinjen och är världens mest upprustade de-militariserade område. Och precis utanför zonen står flera hundratusen soldater på båda sidor i högsta stridsberedskap, säger Anders.

Han leder den fem man starka svenska delegationen i NNSC, vars andra halva på plats utgörs av Schweiz. Dessutom ingår Polen – ett minne av hur NNSC bildades. 1953 fick båda koreanska nationerna välja två länder var som skulle övervaka vapenstilleståndets regler. Sydkorea valde Sverige och Schweiz medan Nordkorea valde Tjeckoslovakien och Polen. Då länderna blev Natomedlemmar sparkade Nordkorea ut dem.

Brevlådan som inte tömts på 18 år

Ungefär samtidigt slutade Nordkorea också att kommunicera med NNSC. Varje tisdag lämnar NNSC sin veckorapport

över hur många amerikanska soldater det finns i Sydkorea i det nordkoreanska postfacket i den ljusblå baracken på gränslinjen – som aldrig hämtas utan arkiveras av NNSC veckan efter. Så har det sett ut sedan 1995.

– Men dörren till Nordkorea är alltid öppen. Vill de prata är de välkomna. Och vi kommer inte fråga var de hållit hus, säger Anders.

Postlådan Grenstad levererar ännu en rapport som aldrig blir läst.

Sedan 2010 har NNSC fått utökade arbetsuppgifter, vilket gör att arbetsdagarna är både långa och varierande. Bland annat medverkar Anders och kollegorna vid intervjuer av avhoppare och informerar de 2 000 VIP-besökarna som årligen besöker Panmunjom. Dessutom besöks både amerikanska baser och sydkoreanska militärhögskolor för att informera om vad vapenstilleståndet verkligen fastställer.

– Den stenhårda retoriken mellan länderna är svår att förstå för oss i väst. Det finns ingen win-win-situation anser man, ”If you win, I lose” tycker man.

Menliga möten i mörkret

I våras skickade Nordkorea skrämselficka genom världen genom att klippa alla kommunikations- och samarbetskana-ler med sin södra granne. Under augusti genomförde USA och Sydkorea en större militärövning, något som

Gränsen vid DMZ. Den exakta gränslinjen utgörs av betongblocket mellan sanden och gruset, ständigt bevakad av soldater från båda sidor. De sydkoreanska soldaterna på bilden står till höften dolda, dels för att utgöra mindre måltavla men också för att kunna ge handsignaler bakåt.

Anders utgår ifrån kommer ses som en provokation av Nordkorea.

Ändå tror han inte att ett fullskaligt krig är nära.

– Dock kan saker gå fel, antingen medvetet eller av misstag. Det finns en anspänning främst hos syd, kanske för att de provoceras hårdast. Det är bara 92 sekunders förvarning om nordkoreanska artilleripjäser beskjuter Seoul. Och både nord och syd gör nattliga patruller i DMZ och där riskerar de att springa på varandra. Det kan snabbt eskalera här, säger Anders Grenstad.

TEXT: DAG ENANDER/INFO

FOTO: ANDERS GRENSTAD OCH WIKICOMMONS

FAKTA NORDKOREA

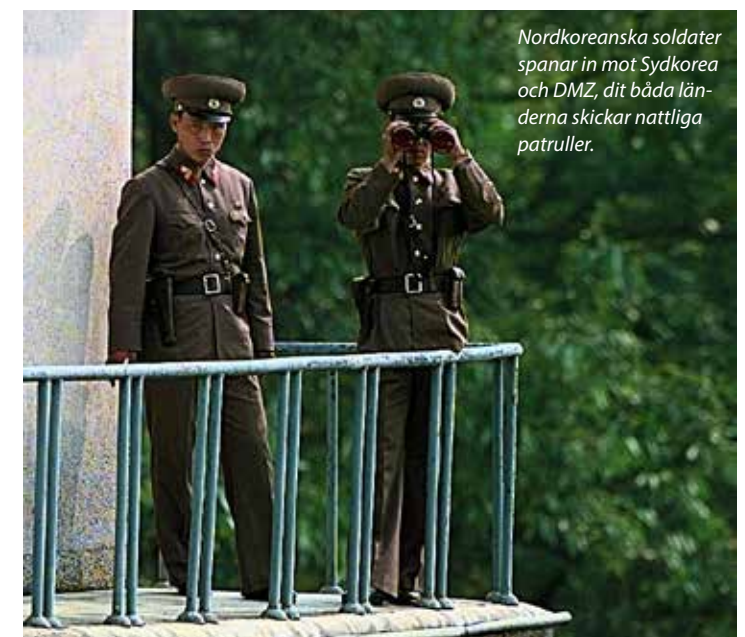
Storlek: 120 540 km² (tre gånger så stort som Danmark).
Huvudstad: Pyongyang.
Befolkning: 24 miljoner.
Försvar: 1,1 miljoner soldater i aktiv tjänst. 8,2 miljoner soldater i reserven.

FAKTA SYDKOREA

Storlek: 98 480 km² (ungefär lika stort som Island).
Huvudstad: Seoul.
Befolkning: 50 miljoner.
Försvar: 640 000 soldater i aktiv tjänst. 2,9 miljoner soldater i reserven.

KOREAKRIGET PÅ 60 SEKUNDER

Efter andra världskriget delades Koreahalvön upp vid 38:e breddgraden; nord styrdes av Sovjetunionen, syd av USA. När nord och syd blev självständiga stater i slutet på 1940-talet härdnade tonen. Den 25 juni 1950 gick nordkoreanska trupper över gränsen. Anfallet kom som en överraskning för de amerikanska trupperna som retirerade. Den 7 juli antog FN en resolution om att med trupp stödja USA och Sydkorea. I september stod de av USA ledda FN-styrkorna åter vid 38:e breddgraden. Istället för att stanna där fortsatte anfallet, vilket ledde till att kinesiska styrkor ingrep på Nordkoreas sida. De kommande två åren skedde striderna i huvudsak kring 38:e breddgraden och den 27 juli 1953 skrevs ett vapenstillestånd under i byn Panmunjom. Ungefär 2,5 miljoner civila koreaner och cirka 600 000 stridande på båda sidor beräknas ha dött under Koreakriget.

Nordkoreanska soldater spanar in mot Sydkorea och DMZ, dit båda länderna skickar nattliga patruller.

Dödlig fångst

1954 dumpades 173 lådor med instabil luftvärnsammunition i myrsjön Ala Lompolo utanför Kiruna. 60 år senare tar Röjdykardivisionen på Fjärde sjöstridsflottiljen upp dem för destruktions.

– Ett farligt men nödvändigt arbete, säger insatschefen Johan Widerberg.

Lådorna från 1937 är fortfarande i förvånansvärt gott skick, beroende på att sjöns bottenlam är så giftigt.

Ännu en dykning avklarad för Johan Widerberg och hans team.

ten, från åtta på morgonen till nio på kvällen, säger Johan Widerberg.

Arbetet med att få upp lådorna började redan 2009, då bärgningsbeslutet togs. Förre sommaren inleddes själva dykningarna och då lokaliserades 110 av 173 lådor. Några kartor över det 22 000 kvadratmeter stora området fanns inte utan det var bara att plocka fram metalldetektorerna.

En försvarsmakt, flera kompetenser

I dag kan man tycka att det är vansinnigt att dumpa ammunition i sjöar, men 1954 var det helt normalt. Det skedde efter regeringsbeslut och liknande dumpningar skedde på ett 100-tal platser. Att Försvarsmakten nu kallas in för att röja upp i just Ala Lompolo beror på statliga gruvjätten LKAB:s verksamhet: De vill fortsätta malmetningen under sjön, men vill inte få ner vattnet i gruvgångarna.

– Så länge ingen rör ammunitionen där den ligger är den säker, så det normala är att man låter den ligga. Nu ska dock sjön saneras så därför måste granaterna

bort. Det gör det hela till en extrem miljö för röjdykarna att arbeta i, säger Markus Hammarberg, sonarofficer på Röjdykardivisionen.

Han menar att den personellt lilla insatsen är ett gott exempel på försvarsmaktsgemensam verksamhet.

– Exempelvis bistår Trängregementet med ambulans och sjukvårdare, medan Ing 2 står för de splitterskyddade grävskoporna och maskinisten som lyfter i och ur lådorna.

Nära men inte klara

Lyckligtvis har inte några incidenter inträffat med den extremt instabila ammunitionen, som redan 1954 ansågs vara ohanterlig. I dag har tester visat att det räcker med en stöt motsvarande 10 centimeters fall för att få granaterna att detonera, så röjdykarna arbetar ytterst försiktigt.

Med två dagars dykning kvar hade man hittat 167 lådor. Sedan kom flytet – fem lådor hittades näst sista dagen, men fortfarande finns det en enda låda luftvärnsgranater kvar i Ala Lompolos gyttja.

– Vi har redan planerat för att komma tillbaka sommaren 2014 för vi ska hitta och få upp alla 173 lådor. Inte förrän det är gjort så är vi klara med vår uppgift och vårt ansvar, säger Johan Widerberg.

TEXT & FOTO: DAG ENANDER/INFO S

Du kanske har sett succéserien ”Dödlig fångst” om fiskarna utanför Alaskas kust, som söker efter rikedomarna som den korta kungskrabbfiskesäsongen kan ge, trots alla faror?

Ersätt kungskrabborna med 17 300 extremt instabila 20 mm-granater i en sjö full med gifter och tungmetaller där sikten är noll. Ta sedan bort chansen att bli förmögen, så har du sommaren för det tjugotalet man starka insatsgruppen vid Ala Lompolos myggiga strand.

– Vi började dykningarna i juni och har hållit på i två månader. Tio dykdagar i stö-

”Miljöfrågan är viktig ur militär synpunkt”

Dumpad ammunition, borrade brunnar och en havererad Herkules. Allt handlar om Försvarsmaktens miljöarbete.

– Det är ett arbete med fler dimensioner än man först kanske ser, säger Arne Wessner, Försvarsmaktens miljöchef.

När en norsk Herkules tragiskt kraschade på Kebnekaise förra våren var vissa miljöorganisationer snabbt ute och anklagade Försvarsmakten för att ha vållat en miljökatastrof.

– Ett samarbete inleddes snabbt mellan berör-

da myndigheter och organisationer för att inte bara rensa terrängen på vrakdelar utan också ta vattenprover på hur bränslet påverkar miljön. Det kommer vi fortsätta göra under lång tid framöver. Nu är cirka 30 av 34 ton vrakdelar nedplockade från Sveriges kanske mest otillgängliga plats, säger Arne Wessner.

Han pekar på vikten av att Försvarsmaktens medarbetare får ett nytt tankesätt kring hur miljöarbete och operativ verksamhet hänger ihop. Ett exempel kan vara hur djupt man borrar en färskvattensbrunn.

– Djupborrning i Afghanistan eller Mali kan resultera i att de omkringboendes brunnar sinar. Då har vi vatten men har själva skapat nya fiender. Det handlar om att se helheten.

Vad har Försvarsmakten egentligen för ansvar för gamla försyndelser som luftvärnsgranatsdumpningen i Ala Lompolo?

– Det slås fast i miljöbalken att den som åstadkommit en miljöpåverkan också ska stå för åtgärderna. Beroende på de resurser vi har så ska vi ta ansvar för det vi en gång i tiden åstadkommit.

De kvinnliga specialpoliserna lever ett hemligt liv. Grannar, vänner och släkt vet inte vad de sysslar med, bara deras närmsta familj. De går till och från jobbet klädda i burka.

Så bidrog specialförbanden till ETT SÄKRARE AFGHANISTAN

Den svenska operatören Eddy kastar en blick genom helikopterns akterramp. Mörkret är kompakt men genom sin bildförstärkare ser han akterskytten sitta böjd över kulsprutan. Han vet att det någonsans i natten finns attackhelikoptrar som ska stödja honom och hans afghanska kamrater. De är på väg till ett hus för att gripa en person, misstänkt för att förse insurgenter med vapen och hemgjorda sprängladdningar. Operationen sker på uppdrag av en afghansk åklagare som själv deltar i operationen för att se till att poliserna följer gällande regelverk.

Operationerna och övningarna sker med män och kvinnor sida vid sida - i det här fallet afghanska kvinnliga poliser och svenska operatörer.

Specialförbanden har nyligen avslutat en tre år lång utbildningsinsats i Afghanistan som en del i en av specialförbandens huvuduppgifter, rådgivnings- och utbildningsstöd till internationella partners. Bakgrunden var att insatschefen 2009 insåg att säkerhetsläget i Afghanistan försämrats, vilket även drabbat det svenska ansvarsområdet. Därför beslutade han efter godkännande av regeringen att skicka en förstärkningsenhet ur specialförbanden dit.

- Samtidigt kom Isafs befälhavares nya operationsplan, som sa att Isaf skulle minska jakten på terrorister och insurgenter. Istället skulle en fungerande afghansk militär och ett polisväsende börja byggas upp, säger Magnus som varit chef för utbildningsinsatsen.

Isaf startade då ett samarbete med afghanska inrikesministeriet och Sverige fick en förfrågan om att utbilda en afghansk specialpolisstyrka i Balkh-provinsen - en kombination av piketpolis och militär specialstyrka med förmåga att bekämpa både grov kriminalitet och terrorism.

Helikopterns lastmästare signalerar en minut till landning. När hjulen tar mark rusar alla ut i högsta fart, ett tjugotal afghaner och ett par svenska operatörer. Ingen i byn har hunnit reagera och polisstyrkan springer till ingången i den mur som omger de aktuella husen. Det afghanska befälet bankar på porten och ropar att det är polisen. Efter trettio sekunder har ingen öppnat och porten slås upp med en slägga. Innanför muren är det mörkt och tyst, men i det första huset man kommer till är ljusen tända.

De afghanska poliser som deltar i operationen har alla genomgått den svenska utbildningen. Först har de genomfört tioveckorskurser som av svenskarna kallats för grundläggande soldatutbildning. De har sedan kunnat delta i enklare operationer. Under tiden har nästa omgång utbildats. När de i sin tur blivit klara så har den första gruppen fått mer avancerad utbildning, medan den andra gjort enklare operationer och en tredje har fått påbörja sin utbildning. Utbilda, vidareutbilda och stödja operationer, det har varit den svenska enhetens uppgift de här tre åren. Totalt har

utbildningsinsatsen resulterat i tre polisenheter med förmåga att genomföra kvalificerade operationer och en ledning som planerar och styr verksamheten.

Den afghanska polisen har rykte om sig att vara korrumpad och har lågt förtroende hos befolkningen i allmänhet. Därför har det svenska förbandet själva tagit ut, testat och kontrollerat lämpligheten hos poliserna som ingått i programmet och samtidigt lärt ut hur man gör.

- En korrupt polis har haft små möjligheter att ta sig in i och genom utbildningen. En del klarar inte utbildningen, andra har vi avskilt för att de inte varit tillräckligt engagerade eller misskött sig, säger Magnus.

Man kan fråga sig varför militärer utbildar poliser, men sett till situationen i Afghanistan är det inte så konstigt: just specialförbanden har en rad kompetenser och förmågor som behövs i det aktuella området.

- Det är ju inga väskryckare som ska gripas, det är bombtillverkare. Vi har

dessutom haft svenska poliser med i förbandet som brygga till vårt militära tankesätt. De har stått för den del som handlar om juridiska processer och rätts-säkerhet. Samarbetet har fungerat mycket bra, säger Magnus.

Väl inne i huset möts polisstyrkan av upprörda röster från två kvinnor som ställt sig framför en man för att skydda honom. Eddy ser sig om och konstaterar att ingen i rummet är beväpnad. Poliserna sorterar människorna i huset - kvinnor och barn i ett rum, männen i ett annat. I polisstyrkan ingår det flera kvinnliga poliser och de visiterar kvinnorna, något som inte skulle varit möjligt annars. Insurgenterna har tidigare utnyttjat detta faktum och gömt bevismaterial i barnblöjor eller till och med iklätt sig burka och dolt sig bland kvinnorna. Men det fungerar inte nu. De kvinnliga poliserna hittar en mobiltelefon ombyggd till utlösare för hemmagjorda bomber.

- En av de stora framgångarna med det här uppdraget är att vi har utbildat ett antal kvinnliga specialpoliser, säger operatören Jennifer.

Det har resulterat i en mängd viktig information som inte skulle ha framkommit utan dem. Även på andra håll i Afghanistan har man försökt få in kvinnor inom specialpolisen, men inte med den framgång som den svenska enheten haft.

Jennifer var med från början i Femcop som projektet kallas, och tillstår att det fanns kulturella barriärer men genom att förankra det först på hög nivå och sedan hos lägre befäl, lyckades de till slut få alla poliser att se nyttan med kvinnor i operationerna.

Många utgår från att det inte ska gå att blanda kvinnor och män, men menar att bara man frågar afghanerna själva är det inga problem, menar Jennifer

- Det var säkert en fördel att jag som kvinna varit med från start, men jag gjorde klart att jag inte kunde vara på plats hela tiden och det accepterades av både tjejerna och killarna. Andra länder har haft problem med det här konceptet för de tror att det behövs kvinnliga mentorer över tid, men vi har visat att det ändå fungerar. Tjejerna har inte haft något emot att tränas av manliga instruktörer. De kvinnliga poliserna har haft samma utbildningsplan som de övriga specialpoliserna och har tränat gemensamt med männen både på skjutfältet och på hinderbanan, säger hon.

Den afghanske åklagaren, som alltid följer med vid tillslag, diskuterar med polisbefälet och de jämför bilder på den efterlyste med mannen de träffat på i huset. Det är rätt person. Under tiden har den andra polispatrullen sökt igenom de övriga husen innanför muren och omhändertagit två personer. En

Skjutövningar är en viktig del av utbildningen av specialpoliserna.

av de svenska poliserna visar hur man tar hand om bevisen på rätt sätt - med handskar på och dokumentation med kamera. Polisbefälet förhör de tre männen för att få ett solitt underlag för ett gripande och åklagaren tar därefter beslutet att gripa två av männen och släppa den tredje. De gripna förses med handfängsel och ögonbindel och förs bort mot landningsplatsen.

Magnus berättar att svenskarna hela tiden följt med på operationer men att deras roll blev alltmer rent rådgivande. Nu klarar afghanerna att genomföra dem på egen hand eller i samarbete med Isaf.

- I början sprang vi i princip bakom varje gubbe. I slutskedet har det fungerat som det var tänkt, med en mentor per chef.

Nu är det svenska åtagandet avslutat i den längsta insatsen som Specialförbanden genomfört.

- Afghanerna har haft högt förtroende för oss. De har lyssnat och tagit till sig, även av kritik. Kanske har det med vår svenska attityd att göra. Insatsen har varit framgångrik och det känns bra att ha lämnat något efter sig, att ha bidragit till lag och ordning, säger Magnus.

Fotnot: Namnen på operatörerna är av säkerhetsskäl fingerade.

TEXT: JOHAN LUNDRÉN/INFOSS
FOTO: FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets Forum publicerar här en artikel som beskriver Försvarsmaktens specialförband och en av dess insatsverksamheter.

Försvarsmakten kommenterar normalt inte specialförbandens planerade och pågående operationer främst av hänsyn till personalens säkerhet och av sekretessskäl. Insatsen som redovisas är sedan en tid avslutad. Den är genomförd inom ramen för pågående och beslutad insats och på begäran av de afghanska myndigheterna och kommenteras eftersom den på ett konkret sätt beskriver ett i många avseende lyckat svenskt stöd till Afghan National Special Police.

Den sekretess som är beslutad rörande Försvarsmaktens specialförband, gäller alltså. När så är möjligt är dock viljan att internt och för media förklara och beskriva verksamheten, med bibehållen sekretess, på ett sätt så att Försvarsmaktens personal och allmänheten har grundläggande kännedom om förbandet. Beslut om sådan publicering tas i varje enskilt fall där hänsyn tas till flera aspekter och är inget generellt ställningstagande om öppenhet.

”Vi måste bli mer kundorienterade”

I fem år har hon lett det kanske mest tilltvålade förbandet. Men vad gör de förutom att betala ut löner? Försvarets forums nya medarbetare, sergeant Suurcart och sergeant Solschen mötte Lena Sköld, chef för Försvarets HR-centrum.

SERGEANT SOLSCHEN

Motto: ”Optimister och pessimister har lika ofta rätt, men en av dem har roligare”.

SERGEANT SUURCART

Motto: ”Det var inte bättre förr men det är sämre nu”.

Grattis Lena Sköld, nu har HR-centrums och din resa varat i fem år. Hur känns det?

– Oj, har det redan gått fem år? Vad roligt, speciellt att kunna se att det slit vi lagt ner har inneburit reella förändringar, inte bara en liten bit på vägen.

Fem år – och ni kan fortfarande inte betala ut rätt lön i rätt tid. Hur svårt ska det vara?

– Varje månad betalar HR-centrum ut ungefär 25 000 löner. Av dem blir 150 till 300 av dem, alltså runt en procent. Felen har inte ökat sedan vi bildades. Ett problem är att cheferna som ska se till att du får korrekt lön inte alltid fått rätt utbildning i hur de ska jobba i systemet.

Vems är oftast felet att lönen blir fel, närmsta chefs eller ert?

– Oftast är det din närmsta chefs, men visst finns det också en del systemfel kvar som gör att det blir fel lön. Ett fåtal chefer struntar i det ansvar som ålagts dem, men de allra flesta chefer vill göra rätt. Tyvärr har de inte fått den träningen som krävs. Prio är ett verkanssystem som andra men många tycker att ”Prio lär du dig själv på en kvart. Fråga Lisa annars, hon är bra på det där med datorer”. Tänk om vi inom Försvaretsmakten hade samma synsätt på andra utbildningar, till exempel att skjuta pistol.

Så vems är då ansvaret för den bristande utbildningen för chefer i Prio?

– Det är många men jag hade personligen kunnat driva frågan om bättre utbildning hårdare för jag är en varm anhängare av Prio.

Varför går det snabbare att flyga till Thailand än att få svar från HR-Direkt?

– Varje månad får HR-Direkt in mellan 6 000 till 7 000 ärenden och normalresponstiden för ett ärende är upp till fem dagar. Handlar det om det vi kallar för vardagliga frågor, så handlar det om telefonköns längd eller hur många mejl våra handläggare hinner besvara under en arbetsdag. Då får du ha ett bra snabbt flygplan. Mer komplicerade frågor kräver ofta att vi själva ställer frågor vidare, så då kan det ta tid. En orsak är det värdelösa ärendehanteringssystem vi dras med. Det är ett skitsystem, provisoriskt redan för fem år sedan. Det nya systemet är utlovat att vara i drift senare under hösten. Är det inte det blir jag förbannad.

Är det en ursäkt för mig som kund?

– Nej, jag förstår om kunden struntar i om hur dåligt ärendehanteringssystem vi har. Det bryr jag mig inte om när jag själv är kund någonstans. Det är inte ett försvar utan en förklaring.

Vad är du mest stolt över under förbandets fem år?

– Att vi trots otillräckliga förutsättningar och ökade uppgiftsområden ändå klarat ut de ålagda uppgifterna med betygen godkänt till mycket väl godkänt. Mina medarbetare är helt makalösa. Ta bara när det är dags för lönekorning. Då finns det de som sitter här en fredagskväll långt efter normal arbetstid för att se till att lönefilen går iväg rätt för utbetalning så att deras kollegor i Försvaretsmakten får sina löner. Ibland har jag faktiskt som deras chef med arbetsskyddsansvar varit orolig för hur hårt min personal drivs och driver sig själva. Och de får ofta

FÖRBANDSCHEFEN SOM KAN BLI FÖRBANNAD. Lena Sköld är chef för FMHRC.

ta en massa skit, en del befogad men oftast inte. Ändå finns det ingen ”det-är-synd-om-oss”-anda här.

Och vad är du minst nöjd med?

– De tekniska systemen har jag redan nämnt, vår telefonkölösning gör det till exempel inte möjligt att få ut någon statistik över när kunder ringer som mest eller ge dem besked om hur lång kötid de måste räkna med. Det fixar vilket civilt företag som helst men inte vi.

Sedan har Prio inte utvecklats i den takt som först var utlovat, vilket är en besvikelse. Vi måste också bli flexibla internt, vi är fortfarande inte tillräckligt kundorienterade.

Er tillkomst innebar att nästan alla HR-relaterade frågor centraliserades. Vad vann vi på det?

– Mycket. Ibland kan det vara svårt för en chef att se det men enhetligheten har blivit bättre. Alla som kontaktar oss ska få samma svar på samma fråga, oavsett om det handlar om hur det är att jobba i Försvaretsmakten till lönespecifikationsfrågor för oss som redan arbetar här.

Sedan ska vi vara effektivare och enklare. Klarar vi inte de kraven före 2017 så kommer löne- och personaladministrativerna övergå till Statens Servicecenter. De sköter redan administration för över 100 myndigheter, bland annat Skatteverket och Försäkringskassan.

Så HR-centrum kan komma att tappa vissa funktioner?

– Ja, Försvaretsmakten är en myndighet bland andra. Det borde chefer och i synnerhet förbandschefer veta men det finns fortfarande en kultur som säger att man ska få bestämma själva. Tyvärr, det funkar inte så längre varken inom Försvaretsmakten eller i samhället i övrigt. Vi har bara sett början av centraliseringsvägen.

När det blir riktigt allvar, när Krisen med stort K kommer – hur väl förberedda är ni då?

– Då är vi enormt bra förberedda. Om det var kaos här i början inom många områden, så var vår krishanteringssituation snabbt igång. Det behövdes, just då skedde det saker i Afghanistan som krävde krisstöd. Uppsättande förband är ytterst ansvariga i de lägena, men vi stöttar till exempel med anhörigtelefonlinjen. Oavsett när på dygnet så finns det tränade medarbetare som kan ta de riktigt svåra samtalen. Krishantering går alltid först här på HRC. Om sedan den största krisen kommer så leds vi från insatsstaben. Då är det svårt att se hur våra resurser räcker till men vi övar på rutinerna.

Du är en av två kvinnliga förbandschefer. Varför finns det inte fler?

– Bra fråga. Jag har vant mig vid en manlig chefsstruktur och kanske inte ser det som många kvinnor möter. Att få fler kvinnliga chefer är ingen rättvisefråga, det är en resultatfråga.

Nämn tre saker som ni på HR-centrum är förbaskat bra på som inte alla känner till.

– Lika bra som vi är på HR-frågor, lika dåliga har vi varit på att berätta om att vi vid rekryteringar kan bistå med allt från rekryteringsverktyget Reachmee till utsällning och djupintervjuer av tre slutkandidater. Sedan kan vi erbjuda ett riktigt bra chefsstöd, som blir ännu bättre när det nya chefspaketet är på banan. I det ges nya chefer en snabbgenomgång i allt det viktiga som chef måste veta om Försvaretsmakten. Slutligen är vi duktiga på att hela tiden se över hur vi kan bli ännu bättre stöd för cheferna och därmed underlätta för dem. Vi vill vara chefernas bästa kompis.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: ALEXANDER KARLSSON/COMCAM

ILLUSTRATION: ANNA-KARIN WETZIG/FMV

Håll koll på handlingarna

Självklart får du inte lämna över handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter till en journalist. Men får du som Försvarsmaktsanställd ens prata med pressen om sekretessbelagda uppgifter?

– Du omfattas av meddelarfrihet men det är inte en absolut frihet, säger Fatima Thelander von Ahn, försvarsjurist på Försvarsmaktens juridiska stab.

Fotnot: Den här artikelns syfte är att ge en viss grundläggande kunskap, inte att till fullo redogöra för gällande rätt.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS OCH
FATIMA THELANDER VON AHN/JURS

OFFENTLIGHETSPRINCIPEN

Den svenska offentlighetsprincipen regleras i grundlag och ska främja demokratin genom att ge allmänheten insyn i den offentliga verksamheten.

– När man talar om offentlighetsprincipen tänker man oftast på allmänna handlingars offentlighet, det vill säga svenska och utländska medborgares rätt att ta del av myndigheters handlingar. I en vid bemärkelse innebär offentlighetsprincipen även yttrandefrihet, informationsfrihet och beslutande församlingars offentliga sammanträden.

SEKRETESS

I syfte att ta hänsyn till viktiga skyddsintressen får offentlighetsprincipen begränsas av sekretess. Sekretess får endast gälla om det tydligt anges i offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

– Vilken uppgift som ska beläggas med sekretess måste bedömas i varje enskilt fall. Frågan man ska ställa sig är; vad är skadan om uppgiften offentliggörs?

TRYCKFRIHETSBROTT

Tjänstemannen begår ett brott om han eller hon lämnar över själva handlingen som innehåller sekretessbelagda uppgifter, till massmedia för publicering.

– Själva gärningen att lämna en uppgift till publicering kan också utgöra ett brott om det innebär men för rikets säkerhet. Det kan bli fråga om exempelvis spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift.

Det kan dessutom vara ett brott om man ändå lämnar en sekretessbelagd uppgift till massmedia för publicering, trots att det i OSL inte medges företräde för meddelarfriheten framför sekretessen.

MEDDELARFRIHET

Sekretess får i sin tur ibland ge vika för meddelarfriheten. Meddelarfrihet innebär en rätt för var och en att i publiceringssyfte lämna uppgifter om i princip vad som helst till massmedia. Meddelarfriheten gäller även statliga tjänstemän, undantaget är vissa högre befattningshavare som på grund av sin ställning i praktiken har begränsad meddelarfrihet eftersom det är svårt att avgöra när befattningshavaren uttalar sig på myndighetens vägnar.

– Tänk på att meddelarfriheten är en rättighet, ingen skyldighet. Ingen är alltså skyldig att på en begäran från till exempel en journalist vidarebefordra sekretessbelagda uppgifter.

Meddelarfriheten kompletteras av efterforskningsförbudet, alltså ett förbud för myndigheten att efterforska vem som lämnat uppgifter med stöd av meddelarfriheten.

– Undantaget är om en efterforskning behövs för att utreda om ett brott begåtts.

För att säkerställa att meddelarfrihet gäller för en viss sekretessbelagd uppgift måste man titta på vad som anges i OSL. I de olika bestämmelserna anges inte bara om en uppgift omfattas av sekretess, i slutet av varje kapitel anges även om sekretessen får brytas med användande av meddelarfriheten.

– Försvarssekretess är en typ av sekretess där meddelarfriheten är starkt begränsad. För det fall en tjänsteman vid en myndighet lämnar försvarssekreta uppgifter till media för publicering kan det alltså vara fråga om ett brott.

Habilt halvsekel för trotjänare

För 50 år sedan flög prototypen SAAB 105 första gången.

I dag heter det tvärsitsiga skolplanen SK 60 – och det är fortfarande i luften.

I slutet av 1950-talet insåg Flygvapnet att man behövde ersätta sina skolplan, det jetdrivna J 28C Vampire och propellerplanet SK 50 Safir. Ersättaren måste vara jetdrivet, för J 35 Draken började levereras till flottiljerna och piloteleverna skulle skolas in på jetflygplan direkt.

SAAB fick uppdraget att ta fram det nya planet och redan den 29 juni 1963 provflögs den första prototypen. Planets utformning var ovanlig, elev och lärare satt nämligen sida vid sida. Under de kommande femtio åren har tusentals

piloter flugit sina första flygtimmar i SK 60 – och fler lär det bli.

– Vi har ett serviceavtal med SAAB som löper ut halvårsskiftet 2017, därefter en option på tre år. Vad som händer efter år 2020 är inte klart men visst har vi börjat titta på en ersättare till SK 60, säger Tor Eriksson, materielsystemsansvarig SK 60.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: ULF NYLÖF

Vilket är ditt bästa minne med SK 60?

– Kommer faktiskt inte på något som är bra med SK 60, jag flög ju bara det under utbildningen. De första skjutningarna med raketer mot markmål var kul men inget speciellt, inte jämfört med Draken som jag var krigsplacerad på och flög mycket mer med.

Anders Silwer, C Insats

– Det kanske största SK 60-minnet var under min grundläggande flygutbildning vid Krigsflygskolan i Ljungbyhed. Under ett navigeringspass passade flygläraren, en före detta attackpilot på att förevisa lågflygning. Vid passage över en sjö kom jag på mig själv att jag mer eller mindre lyfte upp fötterna då känslan av att "bli våt om flygkängorna" var överhängande.

Micael Bydén, flygvapeninspektör

FAKTA SK 60

Längd: 10,8 meter
Spännvidd: 9,5 meter
Höjd: 2,7 meter
Vingyta: 16,3 kvm
Vikt, tom: 2 850 kilo
Maxstartvikt: 4 000 kilo
Maxhastighet: 890 km/h
Maxstigförmåga: 18 m/s
Maxflyghöjd: 10 000 meter
Räckvidd: 1 900 km

Beväpning: Raketer
Antal SK 60 byggda: 150 (130 beställda 1964, 20 beställda 1965)
Första flygning SAAB 105: 29 juni 1963, flygförare Karl-Erik Fernberg
Första flygning SK 60: 27 augusti 1965, flygförare Lars Åhrberg och Karl-Erik Fernberg
Första leverans SK 60: Början 1966
Haverier: 11 stycken, varav 5 stycken SK 60A, 3 stycken SK 60B och 3 stycken SK 60C.

FEMETTA

- testa din allmänbildning mot ledamöterna i Försvarsmaktsledningen. Den här gången är det ekonomidirektör Helena Holmstedts tur att svara. Hon fick 10 poäng – men hur många får du?

EN UPPFINNING

5 poäng: Ungefär 110 år gammal uppfinning, utvecklad av skotten Robert Watson-Watt.

4 poäng: TV-figuren Walter Eugene O'Reilly hade detta smeknamn.

3 poäng: Britterna utvecklade de första landbaserade stationerna under andra världskriget.

2 poäng: På land, i flygplan, på fartyg... I dag finns uppfinningen överallt och ser nästan allt.

1 poäng: Akronym från engelskans Radio Detection and Ranging.

ETT LANDSKAP

5 poäng: Högsta punkten i landskapet? Högalteknall. Största ön? Balgö.

4 poäng: Här hittar du Höks, Himle och Fjäre härader. Och ungefär 7 700 kända fornlämningar.

3 poäng: "Vi ska äta, ni ska laga" lyder ramsan räknar upp landskapets fyra floder. Norrifrån.
2 poäng: Tre fartyg i svenska flottan har haft namn efter landskapet. Och numera en ubåt.
1 poäng: Varberg, Halmstad, Falkenberg och Kungsbacka ligger här.

EN SÅNGERSKA

5 poäng: Dotter till en gatuakrobat. Återfick synen som sjuåring. Populär hos tyskarna.

4 poäng: Dog i levercancer 47 år gammal 1963. Alkoholist och morfinist.

3 poäng: Hennes "Non, Je Ne Regrette Rien" tillägnade hon den franska Främlingslegionen.

2 poäng: Oscarsvinnande "La Vie En Rose" från 2007 handlar om hennes stormiga liv.

1 poäng: Det tagna efternamnet betyder "sparv". Förnamnet fick hon efter brittiska Edith Cavell.

Helenas svar: **EN UPPFINNING?** "Radar på tre poäng. Tänkte på MASH och Radar O'Reilly. Han alltid ligger steget före sin chef! Vad chefen måste göra härnäst, tänka på, ha för underlag – precis som Annette Runsten gör för mig med flera på LEDS PLANER." **ETT LANDSKAP?** "Hälland på tre poäng. Ramsan ledde mig på rätt spår." **EN SÅNGERSKA?** "Edith Piaf på fyra poäng. Jag såg filmen ganska nyligen."

Hela besättningen på 137 personer samlad – även fotografen, som sitter längst ner till vänster och äter äpple.

Mottot för ME 03: Mafiish Mushkila*

2 232 gångtimmar i ett insatsområde större än hela Europa. Ändå lyckades HMS Carlskrona och ME 03 vara på rätt plats, i rätt tid. – Det var en bra resa, sammanfattar förbands- och fartygschefen Mattias Jansson.

I mars kastade förbandet loss och i augusti förtöjde man igen i hemmahamnen Karlskrona.

Men vad utträttade egentligen ME 03? Ganska mycket visade det sig vid insatsens slutrapport och den största faktorn till framgång var du och dina kollegor.

– Vår personal har varit vår viktigaste resurs. Det var deras vilja och kompetens som har gjort att ME 03 lyckades. 172 personer deltog totalt i ME 03 och vi hade inga avgångar, säger Mattias Jansson.

I slutrapporten slås fast att de piratrelaterade händelserna minskat i området och att rederier nu drar ner på sina

säkerhetsåtgärder. Men pirathotet är inte borta – två av de tre större händelserna handlade om piratincidenter: dels lyckades helikopterns intresse för en misstänkt mindre motorbåt få denna att vända tillbaka till land, dels avbröts en fullbordad kapning av ett indiskt transportfartyg genom att man förhandlade med och följde efter fartyget tills att piraterna lämnade det och återvände till Somalia.

– Carlskrona med helikopter och bordningsstyrka är en mycket väl anpassad enhet för deltagande i operation Atalanta och bör ingå i ett framtida styrkebidrag, även i ledningsförmåga, avslutade Mattias Jansson.

MEO3 I SIFFROR – DET HÄR GICK ÅT

Dieselbrännolja:	2990 kubikmeter
Kaffe:	130 560 koppar
Dricksvatten:	2 885 kubikmeter
Lingonsylt:	300 kilo
Juice:	7 600 liter
Ammunition, 12,7 mm:	9 000 patroner
Mjöl:	5 ton
Saffran:	80 gram
Smörjolja:	22 kubikmeter
Sololja:	oklart

*Mafiish Mushkila är arabiska och användes flitigt under ME 03. Det betyder ungefär 'inga konstigheter'.

TEXT: DAG ENANDER/INFOO
FOTO: NIKLAS EHLÉN/COMCAM

Blixtnabb befördran

GMU-rekryt Piphsten på morgonen och överstelöjtnant Piphsten i lunchkön? Nej, så snabba karriärvägar finns det inte – men väl ett synligt bevis på att fältjackan som en överstelöjtnant i internationell tjänst lämnade in till förrådet nu åter brukas av morgondagens soldater. Och redan samma kväll som fotot togs var kragspiegel och emblem bortsprittade.

Foto: Anna Norén/ComCam

ÅSIKTEN

"Jag ogillar dina åsikter, men jag är beredd att gå i döden för din rättighet att uttala dem", skrev Evelyn Beatrice Hall. Just därför har Försvarets forum en insändarsida, där medarbetarna kan föra fram sina åsikter, synpunkter, tankar och funderingar samt få svar från den som är ansvarig i frågan. Men då krävs det också att just du skriver ner vad du tycker och tänker - och mejlar till ff-red@mil.se För visst har du åsikter?

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

FÖRSVARETS FORUM, SE-107 85 STOCKHOLM

MYNDIGHETEN

REKRYTERING

BLOGG

FÖRSVARSMAKTEN

MYNDIGHETEN

IN ENGLISH

ORDLISTA

LYSSNA

Sök

VÅR VERKSAMHET

AKTUELLT

ORGANISATION

OM MYNDIGHETEN

INFORMATION OCH FAKTA

UTVALDA NYHETER

Ökad patrullering i Samangan

AFGHANISTAN IGÅR 15:02

Antalet patruller i provinsen Samangan har ökat och det intensiva arbetet kommer att fortsätta. Det är främst svenska och lettiska soldater ur Nordic Baltic Transition Unit som står för patrullerna som ska vara till stöd för afghansk polis och armé.

Under de patruller som görs träffar soldater oftast representanter från afghansk polis, säkerhetspolis och afghansk armé...

VÅR ORGANISATION

Här finns vi

Försvarmakten finns i Sverige och i hela världen.

HITTA OSS

FÖRSVARSMAKTENS NYA WEBBPLATS ÄR HÄR

Nytt utseende, ny struktur och ny teknisk plattform – Försvarmakten har i dagarna lanserat sin nya myndighetswebbplats. Här hittar du de senaste nyheterna, de bästa bilderna och allt annat. Nytt är att adressen mil.se leder till den engelskspråkiga versionen medan du fortfarande hittar den kompletta svenska versionen på forsvarsmakten.se